

Ενότητα 3. Πολιτικές και Νομοθετικές Πρωτοβουλίες για την Ανοικτή Διακυβέρνηση στην Ελλάδα

3.1 Εθνική Πολιτική για την Ανοικτή Διακυβέρνηση

Η θέσπιση δράσεων και ρυθμίσεων με βάση τις αρχές και τα εργαλεία της Ανοικτής Διακυβέρνησης, ενισχύουν την οικοδόμηση αποτελεσματικών θεσμών και την παροχή ποιοτικών και ουσιαστικών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Επιπροσθέτως, οριζόντιες δράσεις ανοικτής διακυβέρνησης που αφορούν στην λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης μπορούν να αυξήσουν τη διαφάνεια, την ευελιξία και την αποδοτικότητα στα σύγχρονα μοντέλα δημόσιας διοίκησης και να αποτελέσουν έναν ισχυρό καταλύτη για την Εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.¹

Ειδικά σε περιόδους κρίσης, η Ανοικτή Διακυβέρνηση μπορεί να βοηθήσει την ενίσχυση της δημοκρατίας και της συμμετοχής, μπορεί να αποτελέσει μέσο μεταρρύθμισης και εργαλείο οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης. Η προώθηση δημοσίων πολιτικών Ανοικτής Διακυβέρνησης αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την ανάκαμψη και την υποστήριξη της διοικητικής μεταρρύθμισης. Ειδικότερα οι δράσεις που ενισχύουν τη συμμετοχή των πολιτών μπορούν να περιορίσουν την αντίσταση σε προσπάθειες ριζικής μεταρρύθμισης, να ενισχύσουν το ηθικό της κοινωνίας των πολιτών και να υποστηρίξουν την εμπλοκή των πολιτών στη διαμόρφωση δημοσίων πολιτικών που απαντούν σε πραγματικά προβλήματα ζωής.

Στην Ελλάδα δεν υφίσταται ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο που να ρυθμίζει τα θέματα της Ανοικτής και συμμετοχικής διακυβέρνησης, με αποτέλεσμα παρά τις διάφορες ενέργειες που έχουν γίνει κατά το παρελθόν να απουσιάζει μια συνολική στρατηγική και η υλοποίηση αυτής. Τα βήματα της Διαύγειας και της Ανοικτής Διαβούλευσης και η συμμετοχή στην Διεθνή Πρωτοβουλία Συνεργασίας για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, έχουν ήδη ενισχύσει σημαντικά τις λειτουργίες ανοικτότητας στο κράτος, όμως το συνολικό θεσμικό πλαίσιο παραμένει αδύναμο χωρίς ολοκληρωμένες και ουσιαστικές ρυθμίσεις με δεσμευτικό χαρακτήρα. Η ρύθμιση και η προώθηση πολιτικών για την Ανοικτή Διακυβέρνηση, αποτελούσε κυβερνητική προτεραιότητα και στο παρελθόν και είχε

¹ Τρίτο εθνικό σχέδιο δράσης για την ανοικτή διακυβέρνηση, 2106 - 2018, Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, <https://www.opengovpartnership.org/countries/greece>

συσταθεί διϋπουργική Επιτροπή-Ομάδα για την Ανοικτή Διακυβέρνηση,² η θέσπιση και λειτουργία της οποίας είχε σκοπό τη διασφάλιση της θεσμικής και ουσιαστικής ενασχόλησης της κυβέρνησης με το θέμα της Ανοικτής Διακυβέρνησης και τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την υλοποίηση της σχετικής κυβερνητικής πολιτικής. Στόχος ήταν να αλληλοσυνδεθούν υφιστάμενα εργαλεία και δυνατότητες με νέα που θα δημιουργηθούν ώστε να ενισχυθούν οι δημοκρατικοί θεσμοί, η λογοδοσία του κράτους και η συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και εφαρμογής αυτών.

3.2 Νομοθετικές Πρωτοβουλίες

Τα τελευταία χρόνια, η ελληνική κυβέρνηση εισήγαγε μια νέα δημόσια πολιτική για να φέρει τους πολίτες πιο κοντά στη Δημόσια Διοίκηση. Σε αυτό το πλαίσιο σχεδίασε και εφάρμοσε ένα σύνολο κυβερνητικών πρωτοβουλιών και δράσεων για την ανοικτή διακυβέρνηση και τη συμμετοχική διοίκηση με σκοπό την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών μέσω της παροχής αξιόπιστων και ποιοτικών υπηρεσιών που προάγουν την ανάπτυξη, προωθούν την ισότιμη και ενεργό συμμετοχή των πολιτών και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής.³

Οι πολιτικές για την Ανοικτή Διακυβέρνηση στην Ελλάδα μπορεί να εντοπιστούν σε διαφορετικά νομοθετήματα και με διαφορετική στόχευση. Στο παράρτημα που συνοδεύει την παρούσα ενότητα (Παράρτημα III: Ανάλυση Νομοθετικών πρωτοβουλιών για την Ανοικτή Διακυβέρνηση στην Ελλάδα), επιχειρούμε μια σύνοψη και συγκριτική παράθεση των σημαντικότερων από αυτά. Η αναφορά μας επικεντρώνεται κυρίως στη νομοθεσία που σχετίζεται με τη ροή της δημόσιας πληροφορίας καθώς τη θεωρούμε κομβική στο σύστημα της Ανοικτής Διακυβέρνησης. Νομοθετήματα, όπως ο Ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης» ή ο Ν. 4369/2016 «Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης», δεν παρουσιάζονται καθώς συνεισφέρουν στην ηλεκτρονική και ανοικτή διακυβέρνηση αλλά δεν βρίσκονται εντός του πεδίου της συγκεκριμένης ενότητας.

Είναι σημαντικό να αντιμετωπισθούν οι νόμοι που παρουσιάζονται στο Παράρτημα III ως μέσα για την επίτευξη των τριών βασικών στόχων της ανοικτής διακυβέρνησης, δηλαδή της διαφάνειας, συμμετοχής και λογοδοσίας. Επίσης, παρουσιάζεται ο βαθμός στον οποίο η συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση συνεισφέρει στη δημιουργία (α) αγορών υπηρεσιών (π.χ.

2 Βλ. ΑΔΑ : ΨΒΔ2465ΦΘΕ-Θ2Η: Συγκρότηση και Ορισμός Μελών Ομάδας Διοίκησης Έργου με αντικείμενο τη συμμετοχή της Χώρας στην «Πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση» .

εφαρμογές σε κινητές συσκευές για το χρόνο άφιξης λεωφορείων) και προϊόντων (π.χ. συλλογές νομοθεσίας και νομολογίας) προστιθέμενης αξίας σε σχέση με την παραγόμενη πληροφορία και (β) ο βαθμός στον οποίο εμφανίζονται ξεκάθαροι μηχανισμοί κοινής ομότιμης παραγωγής για την προσφορά υπηρεσιών που σχετίζονται με τη δημόσια αποστολή κάποιου οργανισμού (π.χ. έλεγχος λαθών σε αποφάσεις, σχόλια σε σχέδια νόμων και κανονιστικών πράξεων, εντοπισμός βλαβών στο οδικό δίκτυο κλπ).